

Nulägesanalys

Hållbar utveckling inom utbildning på Örebro universitet - April 2022

Hanna Kjell

Praktikant - Hållbar utveckling

Högskolepedagogiskt centrum och PSF@ORU

Uppdrag

Hanna Kjell tilldelades uppdraget att göra en nulägesanalys gällande arbetet med hållbar utveckling inom utbildning på Örebro universitet under sin praktik. Praktiken utgår från Högskolepedagogiskt centrum och Plattformen för en hållbar framtid PSF@ORU och sträcker sig 28 mars 2022 till 26 april 2022. Uppdraget innefattar att ta fram goda exempel och lokalisera utmaningar. Rapporten förväntas kunna nyttjas som ett diskussionsunderlag och som en utgångspunkt för framtida utvecklingsarbete.

Innehållsförteckning

Uppdrag	1
Innehållsförteckning	6
Förord	3
Inledning	4
Mål	5
Metod	5
Begrepp i utbildningsplaner	6
Intervjuer	6
Resultat	7
Begrepp i utvecklingsplaner	7
Intervjuer	8
Utmaningar	8
Goda exempel och erfarenheter	16
Övrigt	21
Metoddiskussion	29
Reflektion och sammanfattande ord	29
Referenser	31
Bilagor	32
Bilaga 1. Begrepp - Utbildningsplaner	33
Bilaga 2. Intervjumall	34

Förord

Varmt tack för det goda mottagande jag fått av alla jag mött under min korta praktik här på Örebro universitet! Ett särskilt tack till mina handledare Katarina Bååth, Felicia Garcia, Ingrid Ericson Jogsten, Johanna Björklund. Tack för den trygghet och den frihet ni i detta uppdrag givit mig!

Även tack till prefekterna som har hjälpt mig att komma i kontakt med programansvariga. Avslutningsvis vill jag rikta ett stort tack till de åtta programansvariga som har tagit tid ur sina fulla scheman för att delta på intervjuerna. Från många goda samtal och från ert driv gällande att integrera hållbar utveckling inom utbildning tar jag med mig lärdomar, nya tankar och inspiration från Örebro universitet.

Rapporten har skrivits och producerats inom den korta tidsspann som jag har praktiserat, därav har många intressanta ämnen fått stå tillbaka till förmån för helheten.

Inledning

Örebro universitet står likt andra högskolor och universitet inför utmaningar rörande undervisning om hållbar utveckling. I enlighet med högskolelagens första kapitlet § 5 så ska universitetet främja hållbar utveckling.

“Högskolorna ska i sin verksamhet främja en hållbar utveckling som innebär att nuvarande och kommande generationer tillförsäkras en hälsosam och god miljö, ekonomisk och social välfärd och rättvisa”.¹

Att efterleva Parisavtalets 1,5 gradersmål och följa det Klimatramverk som exempelvis Örebro universitet skrivit på är tunga utmaningar som blir mer och mer brådskande. I universitetets vision och strategiska mål (2018–2022) konstateras att ”universitetet är en efterfrågad och engagerad samhällsaktör som tillsammans med andra driver arbetet mot de globala målen för hållbar utveckling”.² För ett universitet som vill driva utvecklingen bör det vara eftersträvansvärt att inte bara följa lagkravet, utan också att leda denna förändring rörande hur all utbildning ska främja hållbar utveckling.

Hållbar utveckling bör enligt Örebro universitets egna riktlinjer i Handlingsplanen och strategin för hållbar utveckling tydliggöras i nya utbildningsplaner. “Hållbar utveckling är på ett systematiskt sätt integrerat i alla nya utbildningsplaner från 2020.”³

Ur miljöutredningen⁴ som gjordes 2020 på Örebro universitet lyfts integreringen av miljöfrågor i utbildningen som en av universitetets mest betydande miljöaspekter. (s.27). I samma utredning beskrivs att det finns tydliga mål för miljöarbetet men att det finns brister i uppföljningsarbetet inom ett flertal områden. (s.3). “Integreringen av hållbar utveckling i utbildningen är också det område som har engagerat flest intervjudeltagare. Det finns en

---

¹Riksdagsförvaltningen. *Högskolelag (1992:1434) Svensk författningssamling 1992:1992:1434 t.o.m. SFS 2021:1282 - Riksdagen*. https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/hogskolelag-19921434_sfs-1992-1434. Hämtad 26 april 2022

² Örebro universitet. *Örebro universitets vision och strategiska mål 2018–2022* https://www.oru.se/globalassets/inforum-sv/centrala-dokument/styrdokument/verksamhetsplanering/centrala_utgangspunkter/vision-och-strategiska-mal-for-orebro-universitet-2018-2022.pdf. Hämtad 21 april 2022.

³ Örebro universitet, *Strategi och handlingsplan för hållbar utveckling vid Örebro universitet 2019-2022*. https://www.oru.se/globalassets/inforum-sv/centrala-dokument/styrdokument/hallbar_utveckling/strategi-och-handlingsplan-for-hallbar-utveckling-vid-orebro-universitet-2019-2022.pdf.pdf. Hämtad 20 april 2022.

⁴ Örebro Universitet. *Miljöutredning Örebro universitet 2020*. <https://www.oru.se/contentassets/97185362b2964f43b6f399f7dbf05589/miljoutredning-orebro-universitet-2020.pdf>. Hämtad 25 april 2022.

samsyn bland intervjuade medarbetare och studenter att denna fråga bör prioriteras i universitetets fortsatta hållbarhetsarbete” (s.27).

Miljöutredningen lägger även fram följande förbättringsförslag “Med tanke på det ambitiösa mål universitetet har i Hållbarhetsstrategin som fastslår att hållbar utveckling på ett systematiskt sätt ska integreras i befintliga utbildningar fram till 2022 bör ledningen prioritera att följa upp huruvida detta mål är möjligt att nå” (s.29).

Forskning som publicerats vid Högskolan i Gävle lyfter följande problematik “undervisningen i hållbarhet vid högskolor runtom i världen fokuserar på innehåll men missar att få studenterna att utveckla hållbarhetskompetenser som är viktiga inom hållbarhetsområdet”.⁵ Att integrera hållbar utveckling inom utbildning innebär därmed inte bara att anpassa kunskapsinnehållet utan också att främja en pedagogik som kan ge studenterna hållbarhetskompetenser till att hantera komplexa utmaningar.

Mål

Målet med detta projekt blir att utföra en kartläggning och en vidare analys för Örebro universitet att ha som grund för fortsatt utvecklingsarbete gällande om hur hållbar utveckling integreras i utbildningen. Syftet är att analysera mönster gällande organisation, uppföljning och systematik för att därigenom fånga upp goda exempel och möjligheter till utveckling.

Metod

Metoden kommer att vara tvådelad utifrån en mixad metod. Analysen tar utgångspunkt i en kvantitativ analys av aktuella utbildningsplaner. I den görs en genomlysning kring hur många gånger specifika värdeladdade ord med en koppling till hållbar utveckling nämns. För att komplettera den delen och säkerställa djupare mer nyanserade slutsatser stärks analysen med intervjuer.

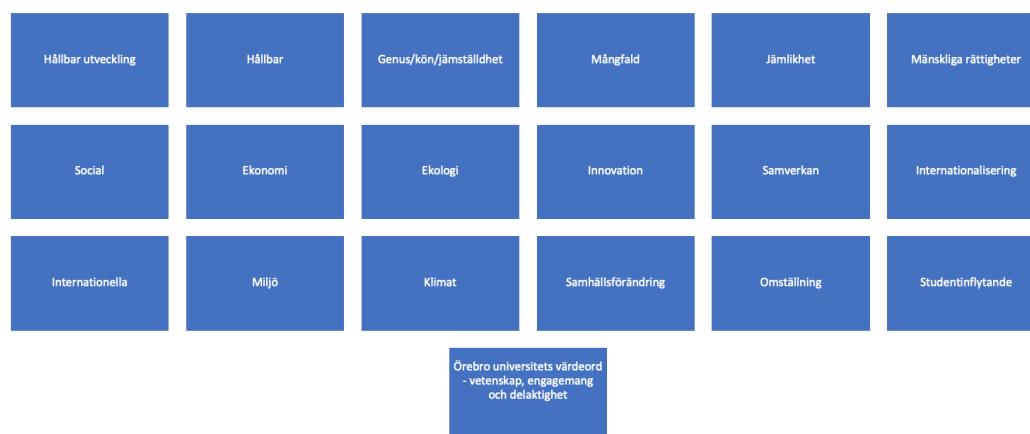
Begrepp i utbildningsplaner

Utbildningsplanerna har hämtats från Örebro universitets hemsida, där har den mest nyligen publicerade versionen av programmens utbildningsplaner valts ut⁶. Detta resulterade i 77 utbildningsplaner.

⁵ Aktuell hållbarhet. *Forskare: Bristfällig Högskoleundervisning Om Hållbarhet - Aktuell Hållbarhet*. <https://www.aktuellhallbarhet.se/alla-nyheter/karriar/forskare-bristfallig-hogskoleundervisning-om-hallbarhet/>. Hämtad 25 april 2022.

⁶ Örebro Universitet. *Utbildningsplaner från hösten 2019 - Örebro universitet*. <https://www.oru.se/utbildning/kurs-och-utbildningsplaner/utbildningsplaner/utbildningsplaner-fran-hosten-2019/>. Hämtad 22 april 2022.

Den kvantitativa delen består av en enkel räkning av hur många gånger utvalda begrepp nämnts i textform i utbildningsplanen. Detta för att identifiera vad som konkret syns i utbildningsplaner. Begreppen *Jämställdhet*, *genus* och *kön* valdes ursprungligen ut baserat på jämställdhetsintegreringen.⁷ *Hållbar utveckling* och *hållbar* på grund av att det är ett lagkrav och dess vitala vikt för samhällsutveckling.⁸ Även andra begrepp (se figur 1) som har andra relevanta värden för Örebro universitet har också kartlagts inom denna rapport. Begreppen har sedan räknats och sammanställs i Bilaga 1 *Begrepp - utbildningsplaner*.

Figur 1, Värdeladdade begrepp som räknats

Intervjuer

Åtta kvalitativa intervjuer har genomförts med programansvariga, en per institution. De handlade om hur hållbar utveckling organiseras, uppföljs och systematiseras på institutionerna.

Intervjuerna är ett stickprov på verksamheten för att fånga in erfarenheter om hur arbetet fungerar.

Upplägget har varit semistrukturerade intervjuer där några tydliga ämnen avklaras men där respondenten har haft utrymme att styra samtalet och på så sätt getts utrymme att fritt resonera för att kunna bidra med insikter och erfarenheter. Frågorna finns som ett samtalsstöd, intervjufrågorna finns i *Bilaga 2 - Intervjufrågor*. Intervjuerna har tagit cirka en timme.

⁷ Högskolepedagogiskt centrum Örebro Universitet. *Genus och jämställdhet i utbildning - Högskolepedagogiskt centrum - Örebro universitet*. <https://www.oru.se/om-universitetet/hogskolepedagogiskt-centrum/perspektiv/genus-och-jamstallldhet-i-utbildning/>. Hämtad 22 april 2022.

⁸ Riksdagsförvaltningen. *Högskolelag (1992:1434) Svensk författningssamling 1992:1992:1434 t.o.m. SFS 2021:1282 - Riksdagen*. https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/hogskolelag-19921434_sfs-1992-1434. Hämtad 26 april 2022

Resultat

Begrepp i utvecklingsplaner

Enligt denna analys är det 27,8% av institutionernas som nämner *hållbar utveckling* eller *hållbarhet* i sina utbildningsplaner. Se Figur 1 för procentuell beskrivning och Bilaga 1 för vilka program som nämner vilka begrepp.

Procentuell beskrivning av antal program som uttryckligen nämner "Hållbar utveckling/hållbar" i utbildningsplaner

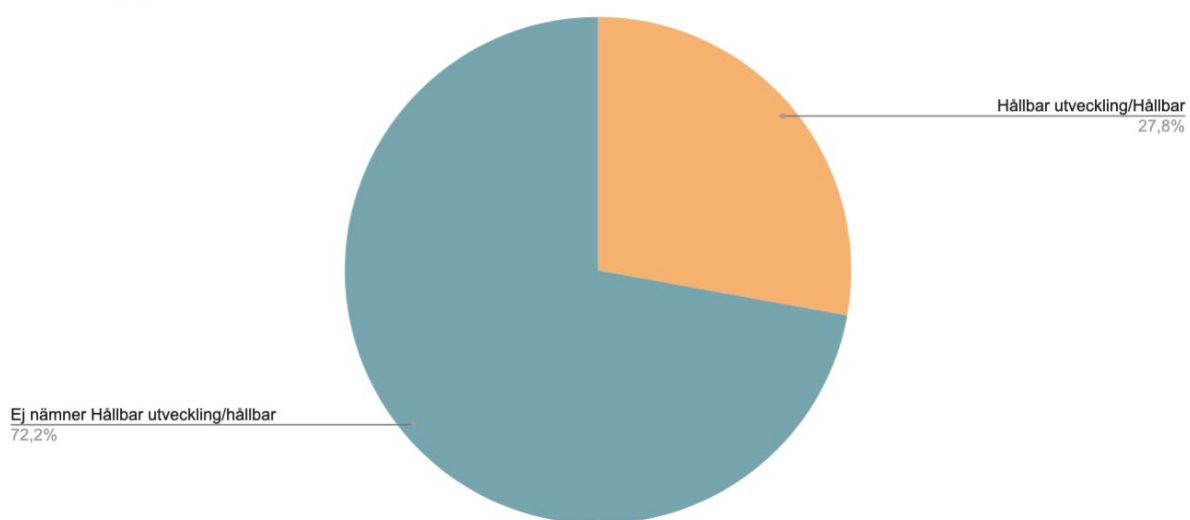

Diagram 1, Procentfördelning av Hållbar utveckling i utbildningsplaner

---

Intervjuer

Resultatet från intervjuerna är uppbyggt av ämnen som lyfts av respondenterna. Ämnen som lyfts av två eller fler respondenter samt ämnen som kan anses ha en särskild relevans till utvecklingsarbete presenteras nedan. Ämnena är uppdelade i tre kategorier, *Utmaningar*, *Goda erfarenheter och exempel* samt *Övrigt*. Många ämnen går in i varandra och därav kan vissa kommentarer upprepas samt att vissa ämnen kompletterar varandra.

Utmaningar

Tidsbrist	Covid19	Ensamhet	Alla gör olika	Personberoende	Svårare i vissa ämnen
Kompetensbrister inom hållbar utveckling	Mycket som ska rymmas	Kan inte göra allt	Stress	Hållbara studenter	Lagar
Greenwashing	Arbetsmarknaden	Definitioner och språkbruk	Synliggöra	"Få in det som vi tänkt oss det"	Litteratur
	Strukturella utmaningar	Kontinuerlig process	Komplexitet	Ideellt arbete	

Figur 2, Sammanställning av ämnen gällande utmaningar

Tidsbrist

Majoriteten av respondenterna lyfter i olika utsträckning upp tidsbrist som en faktor till varför arbetet med integrering av hållbar utveckling inte genomförs eller utvecklats i önskvärd hastighet. Tidsbrist har även lyfts som en anledning till att visst utvecklingsarbete sker och påbörjas men att det inte kunnat genomförts i önskvärd utsträckning eller inte fått möjlighet att slutföras, då tiden tagit slut. Fyra av respondenterna lyfter tidsbrist som den tyngsta utmaningen. Problematiken med att arbetsuppgifter också konkurrerar om tiden beskrivs nedan av två respondenter.

“Det är jättespännande och så vill man jobba med det och sen är det 20 andra sådana puzzelbitar som också skulle behöva ta mycket tid, och att släcka bränder det är nog den största utmaningen.”

“På institutionen framförallt där hamnar detta i konflikt med så mycket annat som man ska göra, det är lätt att prioritera bort när det handlar om att planera kurser, lägga schema iKronoX, Blackboard, Ladok, föreläsningar, alltså praktikaliteterna, när det blir för mycket börjar man skapa hierarkier, för vad som är viktigt och vad som är mindre viktigt, det är inte oviktigt men mindre viktigt i just det läget. I och med det hade jag önskat mer tid eftersom det nu är så viktigt, finns ett övergripande universitetsmål och ett institutionsmål också. Det

är inget man bara klacksparkar in. Det tar sin tid och kräver sin strategi för att det ska landa rätt.”

“Sorg att vi fått till ett bra program på pappret då finns inte riktigt förutsättningarna där.”

“Avsatt tid behövs för att lära känna universitets hållbarhetsarbete mer.”

Corona

Corona lyfts som en anledning till att arbetet går långsammare än önskat.

Ensamhet

Upplevelsen av att vara ensam drivande i detta arbete lyfts av flera respondenter och ett önskemål som lyfts för att motverka detta är att tillföra mer samverkansgrupper och samarbeten.

En av de tyngsta utmaningarna beskrivs av en respondent som följande “att komma åt en grupp inte känna sig ensam, det kan jag känna överlag. På ett universitet, iallafall på min institution så är man så mycket sin egen”.

Det självständiga arbetet beskrivs även som positivt då det ger stort frihet men det lyfts att det kan bidra med svårigheter till det kollegiala arbetet. Speciellt om det är många som arbetar från annan ort och inte har heltidstjänster, det upplevs då svårare att få till samtal som kan leda till utveckling.

Alla gör olika

Två av respondenterna ser en problematik i att arbetet med dessa frågor görs på så olika sätt, att det är svårt att säkerställa helheten. Virtuella kursplaner, och tydliga målmatriser föreslås som en lösning till att bli mer samkörda och få en tydligare systematik inom arbetslag.

“Fastnar ofta där, vi är en del av en större helhet och då måste alla vara med på tåget, alla gör ganska olika.”

“Det är en potentiell utmaning, spelar ingen roll hur mycket jag och mina tre närmaste kollegor brinner för det här, på tal om att brinna, vi skulle bli utbrända om vi gjorde allt, och skulle hålla i alla kurserna [...] man måste förlita sig på varandra.”

“Det är en utmaning att få med alla som undervisar i programmet i vårt tåg, inte bara gällande hållbar utveckling.”

Personberoende

Flera respondenter lyfter även en utmaning i att arbetet blir beroende av en person eller en liten grupp. Sårbarhet i att arbetet riskeras om en eller flera personer slutar beskrivs. Några respondenter lyfter att en lösning på detta kan vara mer systematik och riktlinjer.

“Personberoende, det spelar ingen roll i kurserna hur mycket man själv brinner för att hitta kopplingar till området eller inte. [...] Och det är klart, har det en så tydlig koppling att man får in det i de styrande dokumenten ordentligt som kursplaner och så där, då måste det funka sen, men sen är det ju hur man sätter ihop team som hjälper till på rätt sätt. Det är en utmaning.”

Svårare i vissa ämnen

Flera av respondenterna lyfter att det är svårare i vissa ämnen. Vissa ämnen beskrivs ha en mindre konkret koppling till hållbar utveckling och kräver då mer tid för att kopplas ihop och utvecklas. Exempelvis lyfts det att det i vissa fall är svårare i mer praktiska kurser och att det lättare går att integrera hållbar utveckling i teoretiska kurser.

Andra utbildningar lyfter att de genomgående har lätt för att koppla sina ämnen till hållbar utveckling. Här finns det en stor variation hos respondenterna.

Kompetensbrister inom hållbar utveckling

Hälften av respondenterna lyfter upp frågan om kompetens rörande hållbar utveckling och om integrering av hållbar utveckling i utbildningen. En rädsla för att halka efter studenterna som kommer ut från gymnasiet och redan därifrån har med sig grundkunskaper om hållbar utveckling beskrivs. Medvetenheten hos studenterna ses som en sporre till utveckling. Några av respondenter lyfter upp att de behöver stöd inom specifika områden, exempelvis rörande hållbar ekonomi, klimat och miljöfrågor där de själva inte känner att de har kompetensen i nuläget. Förslag om mer tvärvetenskapliga ämnen och samarbeten föreslås av respondenterna som en potentiell lösning.

“Vet väldigt lite”

“Till och med vara så att vi får passa oss så att inte vi hamnar efter, de har kommit en bit och vet en hel del redan när de lämnar gymnasiet, vi får inte hamna i ett läge där vår introkurs till området bara tar upp självklarheter för målgruppen som kanske inte är lika självklart för oss. [...] En del företag har också kommit långt, så när studenterna kommer hit så förväntar de sig ganska mycket, tror jag, att leva upp till det kan nog vara en utmaning.”

“Begränsat med tid men också faktiskt även om vi har extremt kompetent personal, det finns väl ingen organisation i Sverige annat än universitet där kompetensnivån är så hög, men just inom hållbarhet. Jag tror att alla inte riktigt vet.” Mycket som ska rymmas

Majoriteten av respondenterna lyfter upp problematiken med att en utbildning är på begränsade högskolepoäng och att om något nytt ska in, då måste i många fall något annat ut. Samtidigt som de utbildningsspecifika ämnena måste få utrymme så att studenterna kan leva upp till förväntningar från arbetsmarknaden.

“Det är massa annat med, som ska samsas om platsen.”

“Hur mycket kan man integrera utan att tappa kärnan?”

“Det är klart att man skulle kunna ha kurser tillsammans, där man samarbetar och där det kommer in, antingen tillsammans med andra studentgrupper och i tvärvetenskapliga ämnesläroslag, sätter samman en kurs [...] samtidigt finns det inte utrymme för hur mycket som helst inom en utbildning, det är en balansgång. Hur mycket utrymme kan man ta? Integrationen blir väldigt viktig och möjliggör att ämnet får utrymme för sina frågor.”

Kan inte göra allt

Majoriteten av respondenterna lyfter utmaningar gällande prioriteringar och att allt inte kan eller hinner göras. Det beskrivs som att det finns mycket idéer men att det är svårt att hinna få med allt man vill.

“Man får inspiration, men för egen del måste man se, vad av alla de här sakerna man kan göra, har vi möjlighet att göra.”

“Kan inte göra allt.”

“Man förväntas göra mycket och tiden räcker inte till.”

“Måste hela tiden prioritera.”

Stress

Stress lyfts både ur perspektivet att det är ytterligare en arbetsuppgift som ska in i en redan belastad tjänst, men även ur perspektivet att det uppstår en ångest kring dessa frågors vikt för samhället. Det då finns en otillräcklighetskänsla kopplad till vad som görs och inte görs. Integreringen av hållbar utveckling inom utbildning kopplas för några av respondenterna ihop med stress vilken kan resultera i en motvilja som beskrivs finnas inom vissa arbetslag. Frustration och motvilja mot att göra mer än vad som görs i nuläget nämns. En känsla av att man inte orkar tänka på dessa för vissa ångestladdade frågor även på jobbet beskrivs. Filmerna på Högskolepedagogiskt centrum tas upp som ett bra exempel på hur man kan på ett lättillgängligt sätt få in kompetensutveckling inom en stressad arbetsituation.

“Vad jag kan märka när den här frågan dyker upp, det finns dels många lärare som upplever sig ha väldigt mycket att göra. Det blir paradoxalt för jag tror att alla mina kollegor är som privatpersoner extremt engagerade i hållbarhetsfrågor men i sin yrkesroll så blir det i praktiken väldigt mycket stress och ångest kring det här.”

“Har själv känt när jag märker att folk inte orkar då vet man inte hur mycket mer man ska pusha på.”

Hållbara studenter

En aspekt som tas upp inom hållbar utveckling som behöver mer fokus för att kunna skapa studenter som på ett hållbart sätt kan lära sig om hållbar utveckling är psykisk ohälsa. Särskilt klimatångest tas upp av en respondent som aspekt att beakta.

“De här ju något nytt [...] psykisk ohälsa, vi får inte igenom våra studenter, man hoppade av och gjorde andra saker. Förr gick man igenom eller hoppade av, nu blir man spärrad och kommer inte igenom på grund av det.”

Lagar

I de nationella examensmålen för vissa av utbildningarna nämns inte hållbar utveckling. Detta innebär att det krävs lokala examensmål tillförs om kravet som står i handlingsplanen och strategin⁹ ska uppnås. Respondenter lyfter här om det då finns en miss mellan högskolelagen första kapitlet § 5¹⁰ och de programspecifika examensmålen styrda av högskoleförordningen. Frågor som lyfts är om universitetet menar att man ska lägga in lokala examensmål kopplade till hållbar utveckling. Det som kommer vid sidan om styrdokumentet riskerar att inte fångas med och det skapar förvirring.

“Vad man kan göra redan nu förstås är att lägga till lokala examensmål om hållbar utveckling.”

“Lyfts det in i utbildningsplanen så är det en prioriterad fråga.”

“Det här gör mig och många kollegor förvirrade, för att [...] vi tänker på examensmålen och de har regeringen bestämt och att det är där vår måluppfyllelse och våra skyldigheter ligger, och sen så kommer det saker vid sidan om också och då styr vi inte utbildningen med

⁹ Örebro universitet. *Örebro universitets vision och strategiska mål 2018–2022*
https://www.oru.se/globalassets/inforum-sv/centrala-dokument/styrdokument/verksamhetsplanering/centrala_utgangspunkter/vision-och-strategiska-mal-for-orebro-universitet-2018-2022.pdf. Hämtad 21 april 2022.

¹⁰ Riksdagsförvaltningen. *Högskolelag (1992:1434) Svensk författningssamling 1992:1992:1434 t.o.m. SFS 2021:1282 - Riksdagen*. https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/hogskolelag-19921434_sfs-1992-1434. Hämtad 25 april 2022..

utbildningsplanen och högskoleförordningen längre utan då styr vi på något annat sätt liksom.”

Greenwashing

Två av respondenterna lyfter vikten av att inte säga att man gör mer än vad som faktiskt görs inom hållbar utveckling, för att undvika greenwashing. Vissa branscher beskrivs innehålla mycket greenwashing och därav lyfts det som en viktig fråga att hantera inom utbildningen för hållbar utveckling. Det beskrivs som en utmaning att se till så att hållbar utveckling inte blir ett modeord som endast nyttjas på policynivå.

Arbetsmarknaden

Respondenterna lägger mycket fokus på de kunskaper och förmågor kopplade till hållbar utveckling som studenterna förväntas besitta när de kommer ut på arbetsmarknaden. Många upplever att deras studenters arbetsliv kommer att präglas av hållbar utveckling. Det beskrivs svårt att få externa handledare ute på arbetsplatserna under praktik och verksamhetsförlagd utbildning att införliva hållbarhetsaspekterna, handledarna vet inte alltid vad de ska göra, vad som förväntas av dem eller hur de kan införliva hållbar utveckling. Många respondenter lyfter också sin utbildnings vikt i att arbeta för en hållbar utveckling, ett flertal av respondenterna beskriver ansvaret som deras ämne kan ha gällande en hållbar utveckling.

En respondent beskriver en oro på kort sikt rörande hur branschen kommer att ta emot hållbarhetsrelaterade kompetenser, då de ibland kan vara motpoler till andra viktiga krav och normer som branscherna också strävar efter. På lång sikt anses det vara både en selling point och en självklarhet att införliva hållbarhetsperspektiv i allt som görs. Eventuella problem är endast kortsiktiga, det kommer att få ett genomslag längre fram. “Utbildningarna som vi ger ska ges legitimitet inom branschen [...] finns det ett examensbevis med massor med ord man inte lägger värde på i branschen så tappas ju legitimiteten”.

“Ett inre motstånd för att ta det sociala ansvaret inom branschen. En klyfta mellan oss och branscherna, det är nog i alla dimensioner av hållbarhet.”

Definitioner och språkbruk

Två respondenter lyfter att de funderar mycket på ordval och vilka begrepp som ska nyttjas, exempelvis i en kursplan kan det stå social hållbarhet men det kanske inte är det arbetsordet som kommer användas, istället kanske det fokuseras mer på exempelvis jämlikhet eller mångfald.

Respondenter lyfter att det bör tas hänsyn till att kurser ser olika ut och är av varierande storlekar, en längre kurs har bättre förutsättningar att lyfta in hållbarhetsperspektiv, medan kortare kurser upplevs ha mindre utrymme till att lyfta in hållbarhetsaspekter. För att hantera

detta behöver man se över hur man uttrycker sig om exempelvis krav på hållbarhetsintegrering i “alla” kurser framöver.

“Olikheter mellan utbildningar och sådant där, när man jobbar med ett övergripande perspektiv från centralt håll, det kan vara viktigt hur man uttrycker mål och strategier tex, när man pratar om att alla kurser ska innehålla ett visst perspektiv.”

“Menar man att det ska finnas i alla kurser, då menar man ju det, men det kan ju också vara så att man menar att det ska vara väletablerat i en utbildning, kontinuerligt, en kurs menas inte samma sak mellan olika institutioner [...] Olika traditioner kan betyda att man måste uttrycka sig på olika sätt, så att man fångar rätt saker. Både när man undersöker saker och också när man gör anvisningar om det.”

Synliggöra

Respondenter upplever att det görs mer än vad som syns i exempelvis uppföljningar och utbildningsplaner. Exempelvis för att skriva in att ett mål i en kursplan så kräver det att man är säker på att det också examineras, vilket kan resultera i att målen skrivs väldigt generella och därmed riskerar att bli ospecifika eller inte finnas med.

“Den andra utmaningen, det kanske inte är svårt, men det har nog inte gjorts tillräckligt. Göra det som gjorts synligt, mycket av det vi gör är en puzzelbit till helheten.”

“Även om det inte står i kursplanen så vet vi att vi kastar på de olika case som är hållbarhetsrelaterade.”

“Få in det som vi tänkt oss det”

Flera respondenter beskriver att det nu finns många planer på vad man kan göra och att utmaningen ligger i att genomföra det planerade arbetet.

“Första utmaningen att få in det här, att den nu ska bli som vi tänkt oss det i teorin. För även i universitetsvärlden tenderar ibland teori och praktik att vara olika saker. Att vi följer upp, följer den virtuella kursplanen, får det utrymme vi vill, och som vi förväntas och anmodas att ge det.”

Litteratur

En problematik gällande att hitta litteratur som både behandlar huvudämnet och också lyfter upp hållbar utveckling beskrivs.

“Vi kan inte heller liksom byta ut helt litteratur, för är det matematik så måste det vara matematik. Utmaningar är kanske att hitta litteratur eller artiklar som handlar om just det här ämnet som tas upp i den här kursen men samtidigt har en koppling till hållbar utveckling”.

Strukturella utmaningar

Hur man löser finansiering i ämnesöverskridande samarbeten lyfts som en svårighet. Även att det är svårt att samarbete över institutionerna nämns som ett hinder för tvärvetenskapliga samarbeten som kan främja hållbar utbildning.

Det beskrivs också att arbetet med hållbar utveckling i många fall kommer underifrån och att de centrala enheterna och ledningsgrupperna upplevs vara långt ifrån det praktiska arbetet.

”Jättestor utmaning att möjliggöra tväramnes samarbeten, utan att man hindras av strukturella saker som hur ekonomin fördelar och hur budgetsystelet ser ut.”

Kontinuerlig process

Flera respondenter beskriver också behovet av en kontinuerlig process för att bemöta bland annat personberoendet men även för att det ska få en naturlig del på den dagliga agendan.

”Utmaningen är att det inte bara ska bli, att vi säger så och sen förs det inte vidare utan att få till en kontinuerlig process. Det är viktigt att det skrivs in i kursplanernas innehåll, på något vis. Även om den här läraren är jätteengagerad så måste en annan lärare som tar vid också förstå vad som tas upp.”

Komplexitet

Majoriteten av respondenterna lyfter svårigheter i att behandla komplexiteten inom hållbar utveckling. En respondent lyfter att nästa steg är att lära sig jobba med komplexitet.

“Hållbar utveckling lyfts nästan alltid upp, men eftersom det är så brett och komplext är det många infallsvinklar. Vilken infallsvinkel man väljer beror ju på vilket område man tar in.”

Ideellt arbete

Av tre respondenter lyfts det att de har arbetat ideellt med hållbar utveckling då ordinarie tid inte räckt till. Antingen med utvecklingsarbete eller ämnesöverskridande samarbeten.

Goda exempel och erfarenheter

Högskolepedagogiskt centrum	Bra dialog	Jobba i grupp	Programråd	Hållbara förmågor och pedagogik
Systematik	Organisation och delaktighet	Lyfta upp saker som redan är bra	Kollegial samsyn	Nyligen uppdaterade program
Workshop, genomlysning och levande dokument	Virtuell kursplan	Studentkonferens	Samverkan mellan lärosäten	Tvärvetenskapligt

Figur 3, Sammanställning av goda exempel och erfarenheter

Högskolepedagogiskt centrum

Sju av åtta respondenter lyfter goda erfarenheter med Högskolepedagogiskt centrum stödmaterial gällande hållbar utveckling. Kännedom om att stödet finns har de flesta, men alla har inte sökt stöd, bland annat på grund av tidsbrist. För att utnyttja stödet till fullo så önskas mer avsatt tid och tydligare styrning uppifrån, exempelvis någon som följer upp och påminner lärarna om att kurserna finns och att de ska gå dem. Det som önskas är också mer stöd inom specifika ämnen. Även respondenter som har kommit långt i sitt arbete uppskattar det stöd som finns som en bra kanal för nya lärare. Från utbildningarna lyfter många nyttan man haft av samarbeten och möten med andra som står inför liknande utmaningar. Mer ämnesspecifika underlag och tvärvetenskapliga samarbeten efterfrågas.

“Kompetensnivån inom dessa specifika områdena skulle lösas genom att gå Högskolepedagogisk kurs, men folk har inte tid, det är så.”

“Utbildningen var bra för att träffa likasinnade.”

“Jag är extremt nöjd med allt som Högskolepedagogiskt centrum gör, de är fantastiska resurser i allt, även hållbarhet [...] Känner inte till detaljerna, men råder inga tvivel om att om jag skulle kontakta Högskolepedagogiskt centrum så skulle jag få bra support.”

“Allt jag saknat har jag hittat svar eller en plattform där jag hittar svar.

Vi har haft personer med från Högskolepedagogiskt centrum, de har varit väldigt behjälpliga, otroligt snabba med respons, vi har inte behövt vänta i vår process. De har varit med och reagerat snabbt.”

Bra dialog

Ett litet program ger bra dialog mellan lärare och gentemot studenter vilket upplevs främja arbetet med hållbar utveckling.

Jobba i grupp

Respondenterna lyfter goda erfarenheter av samarbete och speciellt att bjuda in studenterna till samtal om hållbar utveckling i exempelvis programråd. Att ha doktorander med ett intresse för hållbar utveckling präglar och lyfter arbetet.

“Studenterna har jättemycket att komma med.”

“Överlag att jobba i en grupp, att lobba upp, vi fick jättemycket på några minuter, jättemycket tankar, jag kände mig ensam i det här arbetet, jag tar med det till rådet, som ju ska vara ett råd, det var väldigt fruktbart, så att ta hjälp av studenter och lärare. Att fråga med studenter det kanske är mitt tips!”

“Alla andra har också idéer.”

Programråd

Flera respondenter lyfter programråd som ett bra forum men att det upplevs svårt att engagera studenter.

Hållbara förmågor och pedagogik

Att skapa förändringsagenter med goda kunskaper om hållbara förmågor utifrån från casemetodik, nyckelkompetenser PBL(problembaserat lärande) och problemlösande anses viktigt av flera av respondenterna. Även att arbeta i grupper likt basgrupper för att tillsammans lösa komplexa frågor lyfts fram som goda exempel.

“Här är hållbarhet något man ska förstå [...] Oavsett vad ni tar er an i framtiden så måste ni ha det med er och jag hoppas och tror att de får med sig sustainabilities i den utsträckning att de kan hantverket.”

“Koppla teoretisk kunskap och forma till något praktiskt, det är ett sätt att utveckla kunskap, skapa förmåga att jobba med det. Där har vi en välutvecklad pedagogik.”

“Lyckas man ändra pedagogiken då har man möjlighet att få in det överallt.”

“Att gå från korvstoppling till, alla ska få tid att tänka, tillbaka till gamla universitetstänket med fria tankar. Tråkigt när man möts av “vad måste vi kunna” hoppas slippa höra den frågan, vi är här för att vi vill lära oss. Nyfikenhet måste vara kvar inte ta kål på den. Ha med sig den.“

“Allting hänger ihop, vi behöver få våra studenter att förstå det.”

Systematik

Systematik förespråkas av flera respondenter och lyfts som en viktig motvikt mot det personberoende som annars kanske uppstår. Tre av respondenterna beskriver att det inte finns någon särskild organisation inom programmet för att jobba med hållbar utveckling systematiskt. De beskriver att arbetet antingen sker mer informellt eller att det är en del av det ordinarie utvecklingsarbetet. Flera av respondenterna tycker att hållbar utveckling inte ska ha en egen uppföljning utan vara en del av det ordinarie arbetet.

“Det finns ingen systematik och organisation för just den delen enbart, däremot är det ju ett område som varit aktuellt och som vi varit medvetna om ett antal år.”

“Inga styrdokument som visar på det eller någon systematik på det sättet. Men tankarna om någon slags röd tråd har alltid funnits.”

“Just eftersom det är så svårt och ogreppbart gör man inte det här systematiskt så får man ingenting gjort. Man får både det vetenskapliga hantverket och de här sustainabilities, de går på många sätt ihop. Då kan man med en medicin bota två sjukdomar.”

“Operationalisera begreppet hållbarhet genomgående i utbildningen.”

Organisation och delaktighet

Att ta till vara på kompetenserna inom institutionerna lyfts som en viktig del i en fungerande organisation för hållbar utveckling.

“Vi har lärargruppen som jobbar med de här frågorna och ibland lyfts det på ledningsnivå, för att sammanställa då. Vi jobbar väldigt mycket nedifrån och upp, bottom up, det tror jag är vanligt inom akademien. Måste börja med den forskning och kunskap man har, sen bygger man upp utifrån det. Att det ska vara kopplat till forskning, det är det vi kan så kurserna måste bygga på det. Så då bygger det på, vad kan vi här och vad ser vi för möjligheter utifrån den kunskapsbas som vi har och det kapital som vi har här.”

“Hållbar i utveckling i alla steg, leva som man lär med demokratisk process. Slöseri på resurser om vi inte ser till att alla är delaktiga och vet vad vi pratar om, gemensam progression, hela utbildningen behöver ses om en helhet.”

“Lita på den lärarens kompetens!”

Lyfta upp saker som redan är bra

Att lyfta upp saker som redan görs lyfts av respondenter som viktigt men det upplevs också som att det finns en risk att det också urvattnar arbetet.

Kollegial samsyn

En kollegial samsyn beskrivs, det beskrivs också att den gynnas av att studenterna delar synen på att hållbar utveckling bör prioriteras.

“Värderingsmässigt är det ingen som har en invändning.”

“Fungerat bra tycker jag är att lärarlaget överlag, vi som institution förstår att det här är ett begrepp som vi inte bara kan springa över eller hantera styvmoderligt. Det har funnits en kollegial samsyn när det gäller vikten av att prata om hållbarhet. ”

“Har vi en ambition att utveckla morgondagens utvecklare och ledare [...] så måste självklart de dimensionerna lyftas, för det är det som vi själva argumenterar för att det behövs. Då måste vi bli bättre på att förmedla de verktygen och förmedla den typen av tankegång och filosofi [...] Det kan vi göra hur mycket som helst, för gensvaret finns där.”

Nyligen uppdaterade program

Två respondenter har nyligen reviderat eller gjort stora omställningar i sina program och en respondent står inför stor omvandling. Av de respondenterna som genomgått stort förändringsarbete så upplevs det ha bidragit stort till hållbarhetsarbetet och att programmen nu går mer i tidens anda. Det har nämnts att det kan vara en fördel att utveckla när mycket ändå ska ändras, men en utmaning som noterats här är att det inte får riskera att prioriteras bort då det är mycket annat som också kräver tid i omställningsprocesser.

Workshop, genomlysning och levande dokument

Workshop i stort och med fokus på genomlysningar av hållbar utveckling i exempelvis kursplaner lyfts upp som ett positivt exempel på hur helheten kan förtydligas och förbättras för hela lärarlaget.

“Ha en workshop och gör en genomlysning, plocka ut texten ur varje kursplan över terminer och se helheten. Sen så markera alla begrepp som kan kopplas till hållbar utveckling och sen se utifrån de tre dimensionerna.”

“Ha en workshop men också ett skriftligt dokument, ett levande dokument som alla kan ha och utgå ifrån faktiskt, för det gör så att det hålls levande och att det finns med.”

Virtuell kursplan

Virtuella kursplaner lyfts av flera respondenter som en positiv del i att systematisera och synliggöra arbetet, inte bara inom frågor rörande hållbar utveckling. En virtuell kursplan kan även säkerställa att hållbarhetsförmågorna (sustainabilities) integreras över hela utbildningen. För att virtuella kursplaner ska fungera, implementeras och bibehållas så önskas avsatt tid till det. Ett förslag som lyfts är att komplettera den virtuella kursplanen med en tydlig målmatris för att fånga in helheten.

“Det som vi har fått syn på är väl att jobba med till exempel virtuell kursplan på något sätt, att dokumentera hur hållbarhetsstråk ser ut inom utbildningen. Typiskt sådana stråk där man inte kan plocka ut en serie av kurser som bygger upp en progression utan där det handlar om något annat. Det behöver vi hitta former för, virtuella kursplaner kan vara en sådan form [...] för hållbar utveckling, och andra aspekter, som kommunikation. Blir inte bättre av en räkka av kurser som skapas progression inom området för de måste kopplas in på saker man gör, till exempel utvecklingsarbete.”

“Det har sina för och nackdelar. Fördel är att det uppfyller de visioner och mål vi har med utbildningen och hållbarhetsbegreppet. Lite orolig för att den ska lämnas vid sidan om och bara bli en bilaga och riskerar att då bli en bilaga när vi justerar kurserna. Upp till oss själva.”

Studentkonferens

Ett gott exempel som lyfts fram är studentkonferensen för hållbar utveckling. Det lyfts att det där fanns utmaningar kring strukturen och att få till det tvärvetenskapliga samarbetet men att det idag är ett uppskattat tillskott för studentsamverkan.

Samverkan mellan lärosäten

Det önskas mer samarbeten mellan liknande ämnen över lärosättesgränserna. Ett alternativ kan vara att gå med i nationella nätverk för specifika utbildningar.

“Kanske mer handlar om att sprida goda exempel kanske inte internt på universitetet utan mellan lärosäten med liknande utbildningar.”

Tvärvetenskapligt

Kurser tillsammans med blandade studentgrupper önskas, tvärvetenskapliga ämneslärlagar så att komplexiteten i dessa frågor fångas samt att få öva inför arbetslivet på samverkan över yrkesgrupperna.

..

Figur 3, Sammanställning av övriga ämnen

Katalysator till arbetet

En av respondenterna beskriver att arbetet startades på prefektens initiativ, annars lyfter några ytterligare att det mest är beroende av programansvarig. Flera respondenter pratar om att arbetet ofta växer nerifrån och upp. Ytterligare en respondent menar att katalysatorn till arbetet var universitetets mål och visioner.

Tidsatta resurser och arbetslag

Majoriteten av respondenterna har inte haft några tidsatta resurser till hållbarhetsintegrering. Arbetet beskrivs av majoriteten som integrerat i utvecklingsarbetet. I undantagsfall har det kunnat sökas stöd för kompetensutveckling och det har då gällt några dagars arbete, vid sökande till kompetensutvecklingsstöd så har det upplevts fördelaktigt att koppla sina mål till universitetets övergripande mål och visioner. Inom revideringsarbete så har viss tid avsatts till arbete för hållbar utveckling exempelvis genom kurser och seminarium i hållbar utveckling via Högskolepedagogiskt centrum. En problematik beskrivs i att det är svårt att hinna söka tid och resurser till hållbarhetsarbetet. Även den tiden som utlovas i projekt kan vara svår att hinna lägga på det planerade arbetet då mycket annat också konkurrerar om tiden.

Arbetslag önskas av flera och det beskrivs att det inte finns specifika arbetslag kopplade till utveckling, en respondent lyfter att det har en arbetsgrupp som arbetar mot utveckling och att hållbar utveckling är integrerat där. Jämställdhetsfrågan lyfts då det finns upplevelser hos personalen rörande att det i många fall är kvinnor som blir ansvariga för att driva på hållbarhetsarbetet, speciellt gällande ideellt arbete så beskrivs det som att kvinnorna är mer frikostiga med sin tid.

“Våra tjänster har 20% kompetensutvecklingstid och den kan vi använda på olika sätt beroende på vad vi gör, men den ska ju gå till utveckling [...] Det finns inget speciellt just i hållbarhetsfrågorna utan det är för att det drivs underifrån. Lärare som säger att de här

aspekterna måste vi ta in nu, de som jobbar och forskar inom området som vill ha in det här och då ser vi till att det kommer in, det finns ingen speciell budget avsatt just för det uppdraget.”

“Det växer fram men det tar ju tid, det är inte som att man centralstyr då kan man ju försöka tvinga fram lite snabbare, men det är inte säkert det blir bättre för det[...], snarare tvärtom. Jag tror att det får större kraft om det får växa fram underifrån, lite stimulans och så där att man uppmärksammar att de här är duktiga på det, kan inte ni komma och prata om det, då kanske den här lärargruppen tycker att det är kul man måste på något sätt få det att växa inifrån. För då får det fäste och kommer att bestå över tid och då kommer det också att utvecklas över tid.“

“Nej det finns inte särskilda resurser om vi behöver det så måste vi söka och då är det alltid en kohandel mellan tiden det tar att skriva den här ansökan i relation till pengarna vi kan få ut.”

“Konkret om vi skulle ha hållbarhetsgrupp så måste timmar finnas till det och det tror jag inte finns, vet inte om det finns resurser till det och annars blir det frivilligt arbete.”

“Det här blir bortprioriterat, det kan jag ju erkänna. En arbetsgrupp skulle säkert föra arbetet framåt om de får resurser, exempelvis indragen undervisningstid.”

Integrering överallt eller fokus i enstaka kurser

Tre respondenter lyfter att de har speciella kurser där hållbar utveckling tar extra mycket plats. Nackdelen som lyfts är att det blir ett isolerat moment som riskerar att inte integreras över hela utbildningen. Två respondenter lyfter att hållbar utveckling idag inte integreras i alla kurser, flera respondenter lyfter att det inte tycker att hållbar utveckling nödvändigtvis måste integreras överallt i alla kurser utan att det kan genomsyra utbildningen ändå. Tre respondenter anser att hållbar utveckling inom deras program integreras i alla kurser och genomsyra helheten. Det lyfts både för och nackdelar med den typen av upplägg exempelvis beskrivs utmaningar som att säkerställa att det verkligen finns med överallt och även i examinerande mål, positiva aspekter med genomsyrande beskrivs som att det då inte blir åsidosatt utan att man visar på vikten av att det finns med överallt i alla delar. Tre respondenter lyfter också att de önskar bygga ut olika introduktionsdelar kopplade till hållbar utveckling, en av respondenterna lyfter att de i delen gärna tar in externt stöd, exempelvis i form av föreläsare från Högskolepedagogiskt centrum.

“Det har funnits men kanske inte systematiskt, nu har vi Örebro universitets vision att gå efter och på så sätt kan vi stärka upp det.”

“Vi har valt att inte använda hållbarhet som en egen kurs utan vi vill färga in begreppet hållbarhet i olika dimensioner, ekologiskt, ekonomiskt och socialt in i de kurser där det är aktuellt att göra det. Vi har valt att vara lite restriktiva med ordet [...] för mig har det varit

viktigt att undkomma buzzword, sen tror jag inte att det är ett buzzword men det kan ju också vara så att man låser sig till någonting och sen händer det något annat [...] Genom att inte lyfta in det så hoppas vi också att den paradoxala effekten ska vara att vi visar att vi bryr oss, att det genomsyrar kurserna snarare än att det blir ett symbolord.”

“Att vi inte skulle ha en hållbarhetskurs mötte höjda ögonbryn men när vi förklarar så förstår folk. [...] Hållbarhet är ett viktigt begrepp men vi har ingen kurs, hur gör vi då? Vi gör en konferens! Där vi också fångar in studenterna i det området vi rör oss, sen blir det mer specifikt inom varje dimension”.

“Tacksam för att vi inte måste applicera det på ett visst sätt eller måste ha en kurs, att vi har fått möjligheten att själva knyta an till begreppet och sen använda det på ett sätt som fungerar för oss utan att skapa konflikter med det annat vi gör.”

“En minikonferens för ettorna i deras första kurs. Introducera hållbarhet, utmynna i teoretiskt tänk, genomsyra kurserna oavsett om det är hantverk eller teoretisk kurs. Våra sista kurser handlar mycket om att skapa, innovationstänk, kreativitet och i de orden ska hållbar utveckling följa med, det ska även in i uppsatsen, vilken dimension beror på ämnet studenten väljer.“

Uppföljning

Tre respondenter lyfter att de i dagsläget inte har någon uppföljning för hållbar utveckling. En av utbildningarna lyfter att det kommer att vara en del av utbildningsuppföljningen men att det inte finns någon inre mekanism för att följa upp den. En annan respondent lyfter att uppföljning kommer att göras inom en inplanerad workshop, och att det även kommer att diskuteras i programrådet.

En av respondenterna jobbar med en explicit uppföljning med frågor om hållbar utveckling gällande både kunskap och förmågor vid studenternas start och slut, samt tre år efter avslutad utbildning. Detta projekt har dock satts på paus på grund av tidsbrist. En respondent lyfter att ackrediteringar har haft en viktig del i hållbarhetsarbetet och uppföljningen av det, då de kräver kontinuerliga uppföljningar inom ämnet. Den uppföljningen har gjorts på institutionsnivå. Det beskrivs också inom ett program att det finns uppföljning på institutionsnivå men inte på programnivå. Det anses generellt viktigt att fånga upp hur programstudenterna ser på sin utbildning och dess innehåll men det lyfts även att det där finns utrymme för förbättring. Utbildningar som har gått eller går igenom revideringar planerar att ha en uppföljning cirka ett år efter programstart.

“All rapportering ger någon sorts påminnelse, det här måste vi hålla på med, det påminner alla och det sätter frågan på agendan.”

“Viktigt att det är en process som pågår hela tiden [...] Uppföljningen som var snarare en start, i det avseendet. Man kan aldrig veta var det ska ta vägen. Börjar man prata om det så tar det alltid vägen någonstans, pratar man inte om det så kan arbetet avstanna.”

“Efter revideringen gör vi utvärderingar, först får det flyta på och sen tar vi avstamp. Det här kanske är ett av de perspektiven som behöver hållas koll på, det ska behandlas på ett tydligt sätt”

“Inte släppa iväg lärarlaget, tätare kontroller, uppföljning av den som leder arbetet, planerar in tydliga av rapporteringspunkter. Där man ska redogöra för vad man gjort, har ni tänkt på det här och det här, får man feeling är det lätt att spinna iväg.”

“Svårigheter i att ta fram bedömningsunderlag till uppföljning”

Progression

Fem respondenter beskriver att de har progression rörande hållbar utveckling inom utbildningen och två respondenter att de i nuläget inte har det. Det lyfts att progression inom hållbar utveckling kan göras på olika sätt. Några respondenter lyfter att det kan handla om bredd i vilka aspekter och perspektiv som tas upp. Flera arbetar här med casemetodik för att låta studenterna lösa mer och mer komplexa problem. Progression beskrivs som en svårarbetad del och flera respondenter lyfter svårigheterna med den tvärvetenskapliga progressionen.

“Casen blir mer komplexa och vi ställer större krav på studenterna om att det ska jobba med forskning, integrera mer och mer forskning i de praktiska uppgifter de gör. Progression i generiska färdigheter istället för progression gällande ett specifikt hållbarhetsområde. Hur vi kan hjälpa och förbereda studenterna inför arbetslivet det är mer att jobba med progression gällande generiska färdigheter, att man lär sig att ta till sig ny kunskap, lär sig lära och att man blir duktig på att läsa och ta in ett stort stoff, läsa och sortera och använda det i praktisk tillämplig. Om vi tränar på det så blir studenterna bra på att möta en framtid, som inte ens vi vet vad den innehåller. Men om man är självständig och vågar ta sig an komplexa uppgifter, då är man rustad inför en oviss framtid.”

“Funderar vi mycket generellt kring utbildningen, i nuläget finns ingen tydlig dokumentation kring det. Men det blir mer komplext ju längre man kommer i utbildningen, mer komplext och sammanvävt med annat. Ingen mer regelrätt kurs än introkursen.”

“Progression gällande hållbarhet handlar om bredd, får insikter i många olika områden. Bredden viktigare så att man förstår att var man än befinner sig finns det hållbarhetsaspekter.”

Örebro universitets mål och strategi samt interna mål

Sju respondenter säger att de har kännedom om universitetets mål och strategi, några respondenter lyfter att de inte känner till konkreta exempel på vad verksamheten gör. Flera respondenter säger att den har varit vägledande i arbetet och att det var där de tittade initialt för att starta arbetet. Även i arbetslivet gällande val av exempelvis resätt så används strategin och handlingsplanen. De flesta respondenter har inga interna målsättningar för arbetet med hållbar utveckling inom programmen. Två programansvariga säger att de har interna målsättningar antingen på institutions eller programnivå.

“Jag har inte upplevt att det har varit ett problem att koppla ihop det med Örebro universitets vision, gått att tolka in paraplybegreppet i den verksamhet vi har.”

“Vi tittar snarare på vilken typ av forskning vi har och hur vi kan koppla den till forskningen inte efter linjära mål, det gör man inte inom akademien.”

”Generellt på ORU finns många olika dokument som är okända, kanske pga stor organisation.”

Vems är ansvaret?

Majoriteten av respondenterna anser själva att ansvaret för hållbar utveckling ingår i utvecklingsansvaret hos programansvariga men några lyfter även att det mer är en känsla och inget som befästs i riktlinjer eller styrdokument.

“Känns som att ansvaret legat på programansvariga.”

“Programansvarig har procent för att jobba med progression, finns i mitt uppdrag att jobba med utveckling”.

“Om man nu tänker sig att integrera en aspekt, det kan vara hållbar utveckling eller kommunikationsförmågor, som genomsyrar utbildningen i någon bemärkelse och man vill ha in det i flera kurser sen beror det på hur den kursansvariga är, vilken kompetens den själv har eller om man skulle behöva ha att man tillför någon eller några till den kursen för att hjälpa upp den kopplingen. Det är väl något man kan fundera på och som kanske måste göras olika beroende på vilken kurs och vilken person. Vissa personer ser en naturlig koppling [...] andra ser det som något som konkurrerar om innehållet och platsen i kursen. Ser inte själv hur man skulle kunna bidra, att man inte har högre kompetens än studenterna på ett visst område, och hur gör man då?”

“Lite riktlinjer för programansvariga gällande exempelvis överlämning, man lär sig under resans gång”

Tre dimensioner

Majoriteten av respondenterna lyfter att det har svårare med någon eller några av hållbarhetsperspektiven. Två av respondenterna lyfter att de inte har svårigheter alls att

koppla in alla tre hållbarhetsaspekterna då det inom deras program från start finns tydliga kopplingar till alla perspektiven. Där vissa perspektiv inte lyfts så menar programansvariga att strävnan finns och att det är något som programansvarig funderar mycket på. En lösning som föreslås är mer tvärvetenskapliga samarbeten över programmen, två av respondenterna har planerat för detta men på grund praktiska svårigheter så har det inte kunnat genomföras än.

Svårigheter med att lyfta in ett utav perspektiven beskrivs som följande “förutsätter att en kan en massa saker och jag kan inte. Tidsbrist och kompetensbrist.”

”Vi har försökt, multi professionalitet, vi vill att olika professioner ska kunna samverka. Tänkt att vi behöver jobba mer med den frågan, försöka hitta en läraaktivitet som brygger över program.”

“Utmaningarna enligt erfarna kollegor är att det är svårt att få fram sammoment mellan program, schemamässigt.”

“Ekologisk, miljömässigt. alla dimensioner går för oss att plocka in, svårare för andra, för oss är alla lika aktuella.”

“Ekonomisk hållbarhet, vad menar vi med? Förutom att saker ska gå att sälja eller löna sig och därmed få fortsätta finnas, en vidare diskussion där, det är nog inte jättetydligt.”

FN:s 17 globala hållbarhetsmål

Majoriteten av respondenterna använder sig av FN:s 17 globala hållbarhetsmål. De beskrivs som ett bra verktyg, som ofta används i case och som ett sätt att konkretisera det komplexa begreppet hållbar utveckling. Många visualiserar målen framför sig när det gäller både utbildning och sin egen forskning. Målen integreras både i specifika kurser och i andra fall så är det integrerat hela utbildningen genom. En fråga som lyfts är om varje program behöver uppnå alla FN:s 17 globala mål eller om de kan välja ut och fokusera på exempelvis huvudmål.

“När jag håller på med forskning tänker jag hela tiden vilket av de här målen som den kopplar till, tror att alla tänker så.”

“Bra att ta upp något man känner igen flera gånger, den här kursen kopplas till de och de. Jag har sett att de kommer upp, ett sätt att göra den röda tråden tydligare, ibland har vi tänkt en röd tråd som inte syns kan man använda de målen för att göra det tydligare, så kan det ju vara bra.”

“Vi berör många mål indirekt eller direkt.”

“Studenterna jobbar med att koppla in relevanta mål, att välja mål blir en del av att välja uppgiften.”

“Det är ett verktyg iallafall, bra att ha något konkret att utgå ifrån, kan förstå om man som student känner oj, hur ska jag bryta ned det här, det gör vi väl alla.”

Utbildningsplaner och kursplaner

Gällande utbildningsplaner så lyfte flera respondenter frågan om hur mycket som ska integreras där och vad som krävs.

“Det har hänt något i programmen men det har inte följt med i utbildningplanerna. Skiljer sig mycket åt från vad som står i utbildningsplanen och vad som står på programhemsidan”.

“Tittade utifrån den först, frågan är hur detaljerat det ska stå där? Finns redan och det kanske ska räcka? Så mycket som ska in [...] Räcker att hållbar utveckling nämns något”

“Utbildningsplaner ska bara innehålla det de måste, annan info får finnas på andra ställen, bara det som juridiskt behövs och vilka kurser som ingår, ska man hitta begrepp så är det väl i kursnamnen. [...] när kurserna inrättades fanns en grupp som kollat på helhet ur programperspektiv. I de samtalen har jag ibland planterat tankar om inslag om hållbar utveckling”

“För den kursen eller den termin så tittar berörda parter igenom det och sen tas det upp i en styrgrupp och sen skrivs kursplaner om, vi kollar på vad som ändrats och varför, kollar så att nationella mål tas med. Går genom många led [...] det kan tyckas att det går många turer, men det kommer i olika vinklingar från olika håll. Så det känns bra när det landat.”

Studentinflytande

Sex av respondenterna upplever ett stort intresse av studenterna. Två av respondenterna märker litet intresse eller inget intresse.

“Märker ett intresse från studenterna, indirekt i den bemärkelse att när jag gått på kurser och suttit med i programråd, eller kollat strategiskt inför ansökningstid, fler och fler söker på de orden och ifrågasätter efteråt om de gått program där hållbar utveckling inte behandlats. I allmänhet så finns ett större intresse för det.”

“Kollegors barn utbildar sina föräldrar om hur man källsorterar.”

“Det har känts motiverat att göra detta för att jag märker att studenterna går i tankarna på hållbarhet. Nu är det organiskt lite här och där och då får det inte ordentligt genomslag i studenternas hela utbildning, möter inte studenternas egna tankar och ambitioner rörande detta. Och ska vi vara moderna, så måste vi bli bättre på att förmedla de verktygen och den typen av tankegång och filosofi. Det kan vi göra hur mycket som helst, för det genväret finns där, det gäller för oss att hitta balansen.”

“Tillräckligt mycket. Väcker upp diskussion om social hållbarhet väcker jättemycket tankar som kanske inte studenterna får utlopp för eller kanaliseras på ett sätt som gör att det blir något produktivt av det. Men det är ju det som är syftet att det ska sätta sig någonstans i ett handlingsmönster eller tankemönster för det är ju då vi har lyckats med den biten som vi kan stå för och skapa en systematisk tanke. Intresset och funderingarna om det här frågorna är tillräckligt omfattande för att det ska tas emot av hela gruppen som en positiv aspekt.”

“Ja, absolut! Jätteintresserade! Tycker det är viktigt, ingen suckar åt det, de brinner för det.”

“Intressant, tycker inte att studenter tar upp det självmant, intresse stort på klimatrelaterad kurs men kommer inte in i initiativ eller förfrågningar annars.”

“Folk har mycket att göra, precis som lärarna, fullt fokuserad på det som måste göras. Studenter som lärare engagerade för hållbarhet, värderingsmässigt ingen som har invändning.”

Studentengagemang

Det upplevs av majoriteten av respondenterna att det är svårt att skapa ett engagemang hos studenterna, det är svårt att få de delaktiga i utvärderingar, nämnder och programråd. En av respondenterna kommer att bjuda in till en dialog med studenterna om vårens kurser och där kommer även hållbar utveckling att lyftas. En respondent lyfter dock att samarbetet med studenterna fungerar bra.

“Det är en utmaning att få studenterna att vilja vara delaktiga, även om vi erbjuder det så handlar det om att studenterna ska vilja vara det.”

“Studenterna är på hugget, bra samarbete med studenterna och studentkåren.”

Hållbarhetskonferens 25-26/8

Majoriteten av respondenterna är positivt inställda till konferensen. För många krockar den dock med andra konferenser som är lagda på samma datum, en respondent tycker att det är bra datum innan höstterminen startar. En hybridvariant önskas för de som inte kommer kunna närvara på plats eller under hela konferensen, de kan då delta på vissa moment digitalt.

Konferenser i sig mottas som ett bra tillfälle att få del av forskningsnyheter, dela erfarenhet och få träffa sina kollegor vilket efter pandemin beskrivs som efterlängtat.

“Nyttigt med att höra andra erfarenheter och hur de jobbar med.”

“I kaffepauserna det händer, få déer av varandra,”

Metoddiskussion

Att titta på utbildningsplanerna och söka efter specifika ord riskerar att meningar som beskriver samma saker men med andra ord missas. Det finns självklart mer arbete kring hållbar utveckling än vad som syns i utbildningsplanerna men däremot kan det vara intressanta att se över dels på grund av symbolvärde, deras roll i kommunikationen med studenterna samt att de är juridiskt bindande dokument som har som roll att fånga huvuddragen i utbildningarna. Däremot ska det noteras att utbildningsplanerna har en lång uppdateringsperiod och därmed kan det vara mycket förändring på gång i form av revideringar och uppdaterade utbildningsplaner som inte syns i denna analys.

Då praktiken har varit under en begränsad tid så har uppgiften fått anpassas till det och därav har omfattningen på antal intervjuer fått anpassats därefter, det finns många områden som inte lyfts här. Det huvudsakliga syftet är att bidra som diskussionsunderlag och lyfta erfarenheter från programansvariga som arbetar med dessa frågor.

Reflektion och sammanfattande ord

Mer samarbete och samverkan i form av både ämnesöverskridande arbetslag, interna samarbeten samt mellan lärosäten och mellan liknande utbildningar önskas. Att arbeta i grupp med både studenter och lärare efterfrågas. Avsatt tid till arbetet för hållbar utveckling, eventuellt i form av tid till att ta del av högskolepedagogiskt centrums material eftertraktas.

Kännedom om Handlingsplanen och strategin kan förbättras. Exempelvis känner majoriteten av respondenterna inte till målet om att hållbar utveckling ska integreras i nya utbildningsplaner. En utmaning där är att informationen inte alltid upplevs som samlad eller samkörd, utan att det kräver att man eftersöker information på många olika ställen. Exempelvis universitetets riktlinjer för utbildningsplaner, strategin och handlingsplanen för hållbar utveckling samt i högskoleförordningen.

Mer systematik i form av exempelvis uppföljningar och tydligare riktlinjer lyfts som sätt att bidra till ett mer långsiktigt välorganiserat arbete. Att exempelvis lägga in hållbar utveckling som en obligatorisk punkt för alla programråd kan vara ett sätt att skapa kontinuitet i arbetet.

Gällande definitioner, notera att det borde förtydligas vad som krävs. Räcker det med att bara nämna "hållbarhet" eller bör mer konkreta kopplingar ges? Exempelvis är det endast ingenjörsutbildningarna som skriver ut de tre perspektiven, sociala, ekonomiska och ekologiska i sin utbildningsplan. Det är baserat på att det skrivs så i de nationella målen från högskoleförordningen. Tydligare riktlinjer om kravbilder efterfrågas. Riktlinjer för hur mycket som krävs för en god kursplan eller utbildningsplan behövs för att ansvarig lärare ska kunna manövrera bland begrepp. Tydliggöra vad som ska finnas med i utbildningsplanerna. Ett förslag är att förtydliga i riktlinjer för kursplaner och utbildningsplaner om hållbar utveckling ska lyftas där och om inte där, så tydliga riktlinjer för vart annars det bör lyftas.

Gällande progression inom utbildningarna så kan en fråga ställas också gällande om avancerade utbildningar kan förväntas ha mer avancerad eller djupare undervisning om hållbar utveckling än grundutbildningarna. Hur man kan säkerställa kompetens och kompetensutveckling inom hållbar utveckling hos lärarna är också en fråga som bör lyftas för vidare diskussion.

Många utbildningar beskriver betydligt mer på sin programhemsida än i utbildningsplanerna om hållbar utveckling, detta kan bero på att det exempelvis är lättare att ändra där vilket leder till att den upplevs mer aktuell. Om strategin och handlingsplanens mål¹¹ om att alla nya utbildningsplaner ska ha en systematisk integrering av hållbar utveckling till 2022 ska genomföras behöver det göras ytterligare insatser och uppföljning där.

Majoriteten av respondenterna lyfter att de uppskattar denna rapport som en del i att komma igång och att se över sitt eget arbete. Kontinuerliga uppföljningar kan ha samma effekt.

Framtida uppföljningar kan även göras på kursplanen där det av många respondenter beskrivs som att det finns mer detaljerade beskrivningar och hållbarhetskopplingar uttryckta.

Avslutande ord gällande hållbar omställning

Inom Örebro universitet finns kompetens och stort driv, genom att systematisera arbetet än mer kan man utveckla och säkerställa att arbetet för en hållbar utveckling, är väl integrerat i alla utbildningar på lång sikt.

”Alla andra har också idéer”

---

¹¹ Örebro universitet, *Strategi och handlingsplan för hållbar utveckling vid Örebro universitet 2019-2022*. https://www.oru.se/globalassets/inforum-sv/centrala-dokument/styrdokument/hallbar_utveckling/strategi-och-handlingsplan-for-hallbar-utveckling-vid-orebro-universitet-2019-2022.pdf.pdf. Hämtad 20 april 2022.

Referenser

Aktuell hållbarhet. *Forskare: Bristfällig Högskoleundervisning Om Hållbarhet - Aktuell Hållbarhet*.
<https://www.aktuellhallbarhet.se/alla-nyheter/karriar/forskare-bristfallig-hogskoleundervisning-om-hallbarhet/>.
 Hämtad 25 april 2022.

Högskolepedagogiskt centrum - Örebro Universitet. *Genus och jämställdhet i utbildning - Högskolepedagogiskt centrum - Örebro universitet*. <https://www.oru.se/om-universitetet/hogskolepedagogiskt-centrum/perspektiv/genus-och-jamstallldhet-i-utbildning>. Hämtad 22 april 2022

Riksdagsförvaltningen. *Högskolelag (1992:1434) Svensk författningssamling 1992:1992:1434 t.o.m. SFS 2021:1282 - Riksdagen*. https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/hogskolelag-19921434_sfs-1992-1434. Hämtad 26 april 2022

Örebro Universitet. *Miljöutredning Örebro universitet 2020*.
<https://www.oru.se/contentassets/97185362b2964f43b6f399f7dbf05589/miljoutredning-orebro-universitet-2020.pdf>. Hämtad 25 april 2022.

Örebro universitet, *Strategi och handlingsplan för hållbar utveckling vid Örebro universitet 2019-2022*.
https://www.oru.se/globalassets/inforum-sv/centrala-dokument/styrdokument/hallbar_utveckling/strategi-och-handlingsplan-for-hallbar-utveckling-vid-orebro-universitet-2019-2022.pdf.pdf. Hämtad 20 april 2022.

Örebro Universitet. *Utbildningsplaner från hösten 2019 - Örebro universitet*.
<https://www.oru.se/utbildning/kurs--och-utbildningsplaner/utbildningsplaner/utbildningsplaner-fran-hosten-2019/>. Hämtad 22 april 2022.

Örebro universitet. *Örebro universitets vision och strategiska mål 2018–2022*
https://www.oru.se/globalassets/inforum-sv/centrala-dokument/styrdokument/verksamhetsplanering/centrala_utgangspunkter/vision-och-strategiska-mal-for-orebro-universitet-2018-2022.pdf. Hämtad 21 april 2022.

Bilagor

Bilaga 2. Intervjumall

Programansvarig + program

Frågor:

Systematik och organisation

- Hur arbetar ni med hållbar utveckling inom er utbildning?
  - Löpande och på lång sikt?
- Hur arbetar ni med hållbar utveckling inom utbildningsplaner och kursplaner?
  - Löpande och på lång sikt?
- Finns det tidsatta resurser och/eller arbetslag kring arbetet?
- Är hållbar utveckling integrerat i samtliga kurser inom programmet eller inom enskilda kurser?
- Finns progression mellan olika moment inom hållbar utveckling genom hela utbildningen?
- Kopplar ni det till globala målen(SDG) hur tycker du att det fungerar?

Uppföljning

- Hur följer ni upp arbetet med hållbar utveckling?

Kunskap och kännedom

- Vad känner ni till gällande målen som finns kring hållbar utveckling på ÖU? Exempelvis kring Strategin och handlingsplanen för hållbar utveckling?
- Kopplar ni era interna mål till universitetets översiktliga hållbarhetsmål?
- Huruvida betraktas de tre dimensionerna av hållbar utveckling? Detta eftersom vi vet att vissa utbildningar av logiska skäl lutar mer åt ett visst håll men som utan helhetsperspektivet riskerar att missa viktiga kopplingar och synergier.
- Vad känner ni till gällande de resurser som finns inom Högskolepedagogiskt centrum? (Webresurser, möjlighet att beställa workshop, kurs Hållbar utveckling i utbildning)

Generellt

- Vad är utmaningarna och vad fungerar bra gällande att implementera hållbar utveckling inom utbildning?
- Har ni några goda erfarenheter som kan fungera som goda exempel även för andra?

- Har du hört talas om konferensen för Hållbar utveckling i utbildning, 25-26 augusti?
- Vad är din upplevelse av den typen av konferenser
- Upplever ni intresse från studenterna?